

KÖZÉRDÉK

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI NEMZETI MUNKAPART HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasarnap.

Előfizetés:
 egész évre - - 12 korona.
 fél évre - - - 6 " "
 negyed évre - 3 " "

Egyes szám ára 12 fillér.

Felelős szerkesztő
Dr. MÜLLER JENŐ.

Kiadóhivatal: FÖLDES EDE könyvkereskedése Nagyenyed.
 Hirdetés ára: □ centiméterenként 6 fillér. Többszöri hirdetés
 árkedvezményben részesül.

Nyitási sora 40 fillér.

Ki képviseli a nemzet többségét?

Az ellenzéki urak egy idő óta nagyon nagyra vannak a statisztikával. Valaki ugyanis fölfedezte, illetve fölfedezni vélte, hogy az 1910-iki választáson többen szavaztak a szövetkezett ellenzéki pártokra, mint a munkapártra. Ebből az állítólagos statisztikai adatból pedig megkonstruálják azt az elméletet, hogy a nemzet „igazi” többségét nem is a 255 mandátum fölött rendelkező munkapárt, hanem a legfőljebb 140 tagból álló koalíció képviseli.

Annaira beleszerettek ebbe az elméletbe, hogy most már nem is csupán a népgyűléseken hirdetik azt, hanem Kossuth Ferencz jóformán minden cikkében megemlíti, sőt még Apponyi Albert gróf mult heti külpolitikai elaborátuma is abból indul ki, hogy az ellenzéknek joga van a nemzet nevében föllépni, mert az „igazi” többség nem a munkapárt, hanem az ellenzék mögött sorakozik.

Ennek a teóriának már az alapja és kiindulópontja se nem logikus, se nem megbízható. Tegyük fel — azonnal meg fogjuk állapítani, hogy ez csak föltevés! — de tegyük fel, hogy a munkapárt 1910-ben csakugyan kevesebb szavazatot kapott volna, mint az ellenzéki pártok együttvéve. Ez korántsem bizonyítja azt az állítást, hogy a munkapártnak tényleg kevesebb szavazata is volt, mint az ellenzéknek. A választás lefolyásából eléggé ismeretes tény, hogy a munkapárti jelöltek majdnem mind óriási előnnyel győzték le ellenzéki ellenjelöltjeiket. Már pedig világos, hogy a nagy előnnyel győző jelölt nem használja ki valamennyi szavazatát, marad neki még egy tekintélyes tartaléka. Ellenben a szűken győző jelölt minden erejét megfeszíti és tartalékot nem igen hagyhat. Aki könnyen győz, annak tehát kétségkívül több szavazata is lehetett volna, de aki „épen hogy” győzött, annak nem. Logikusan tehát a statisztikai számarány dönt, mert az ellenzék leadatta összes szavazatait, a kormánypárt pedig kaphatott volna sokkal több szavazatot is, ha szüksége lett volna rá.

Ezért nem bizonyítaná az „igazi” több-

ségről szóló ellenzéki elméletet még az a tény sem, ha a szövetkezett ellenzéki pártok 1910-ben csakugyan több szavazatot kaptak volna, mint a munkapárt. De maga ez az állítás egyáltalában nem felel meg a statisztika adatainak. A statisztika szerint ugyanis az ellenzéki pártok győztes és bukkott jelöltjeikre leadott szavazatok száma a következő: Néppárt 48.776, Kossuth-párt 115.884, Justh-párt 127.354, 48-as partonkívül 25.976, összesen 317.990.

A négy szövetkezett ellenzéki párt tehát összesen csak 317.990 szavazatot kapott, ami bizony nem több, sőt tetemesen kevesebb annál a 379.899 szavaztnál, melyet a nemzet 1910-ben a munkapárti jelöltekre leadott. Sőt, mi több, ha a kimutatott számhoz hozzáadjuk még az ellenzékhez nem tartozó 67-es partonkivüliek 42.110 szavazatát, továbbá azokat a szavazatokat, melyeket a szövetkezett ellenzékkel magát szintén nem azonosító kiscsapatok kapott és amelyeknek száma 12.074, akkor is marad a munkapártnak még jó néhány ezernyi többsége a parlamentben képviselt összes többi magyar párttal szemben. Amiből pedig az következik, hogy a nemzet „igazi” többségét, vagy legalább is a magyarság többségét mégis csak a munkapárt képviseli s nem a koalíció.

De van annak a statisztikának még egy rovata, melyet az ellenzéki urak a világért se méltóztatnak észrevenni. Nevezetesen a 21-ik számú rovat, mely az egyes pártok által képviselt kerületek választóinak összes számát mutatja ki. Ebből a rovatból mindenki megállapíthatja, hogy Magyarország összes választóinak száma 1910-ben volt 1.162.241. Ebből a számból pedig a nemzeti munkapárt által képviselt kerületekre esett 676.262. Az összes többi parlamenti párt által képviselt kerületekre pedig 485.979. Eszerint tehát a *„nemzeti munkapárt 676.262 választót képvisel az összes többi párt 485.979 választójával szemben, azaz 190.283 választóval többet.*

A nemzeti munkapárt tehát a nemzet „igazi” többségét képviseli a parlamentben még akkor is, ha a szövetkezett ellenzék még a nemzetiségi képviselőket is bevonná a maga szövetségébe. Szóval, a tények ez esetben a statisztikai adatok megvilágosi-

tásánál a nemzet „igazi” többségéről szóló koalíciós elmélet is úgy jár, mint a szövetkezett ellenzék egyéb kortesfogásai: frázissá súlyed, melynek egy csöpp igaz magva nincs!

A haladás.

Írta: **Kolosy Jenő**, Nagyenyed város mérnöke.

(II. közlemény.)

Mindenki beigazolva láthatja annak szükséges voltát, hogy akkor, a midőn a modern városrendezés témáját magunk elé diskussió tárgyává tesszük, a városok közigazgatásának reformkérdését, városaink mai viszonyai között figyelmen kívül nem hagyhatjuk.

Az eddig elmondottak után jelen értekezés lényegében véve kétféle feladatkörrel találja magát szemben és ezek egyike a városrendezés, mint par excellence közigazgatási műszaki kérdés, a második pedig annak tárgyalása, hogy a városok rendezéséről szóló törvények, a modern város kiépítése szempontjából minő elvekre legyenek alapítva, vagyis a városok közigazgatásának reformja körüli irányelvek és vezető szempontok kérdése.

Fontosságra való tekintettel elsősorban a reformkérdés érdekel bennünket, mert semmi kétség, hogy a modern városrendezés nagy munkájában az alkotások terén a technikus teremtő erejének kell dominálnia és ez az eleterős tudományos testület most önmagával szemben csak köteletséget teljesít, ha a városi törvény alkotások jövő munkáira irányítólólag törekszik befolyást gyakorolni.

Küzdenünk kell a gyakorlati terén szükséges törvényalkotások mikénti megoldása érdekében és azokra elkészülnünk.

Azokat a közállapotokat kellene elsősorban tárgyalnunk, a melyek a városok életére történet-politikai szempontokból befolyást gyakoroltak és gyakorolnak ma is, főleg olyan városokban, a hol a nép tartalom nélküli szónokok által elvezettetik.

Szükségünk volna mindezekre, mert fejlődés-történeti alaptól kiindulva, rá lehetne mutatni azon okokra, a melyek a reformokat követelik és miú hivatásuk lesz városainknak a jövő reformalkotások megvalósu-

Minden pénteken friss dunai hal,
 és szepességi virsli, mindennap
 friss szebeni virsli, prágai so-
 dar és csemegekülönlegességek
 kaphatók:

GIRNER J. JÓZSEF

kereskedésében

NAGYENYED.

Telefon 53 sz.

Főtér.

lása után. Magyar városaink stratégiai, kulturális, közgazdasági és nemzeti jelentősége és hivatása nem új keletű, hanem eredetét visszavezethetjük a honalapítás időszakáig. Hogy azonban egy ezredevez lezajlása alatt városaink nem emelkedhettek a nyugateurópai városokkal azonos színvonalra, annak okait jól ismerjük. Évszázadokra menő harcok és ezek politikai nyomása nehezült az országra, mely a közgazdasági és üzleti életet megzsibbasztotta.

Midőn azután a jogfolytonosság elvén felépült a kiegyezés, mindenki mint úde forrásból várta a magyar városok felvirágzását. És mit hoznak a kiegyezés utáni idők az ország városainak? A felelet az, hogy a városok minden tartalmi jelentőség nélkül, a vármegyékben a községek tömege között enyésznek el.

A polgár szó nem is hangzik jól és a polgári jellegnek nincs is közjogi jelentősége: az ipari vagy kereskedői foglalkozás nem volt megmunkakör.

Miú más lenne a helyzet, ha az ország városainak évszázadokon át sorvadt kulturális és közgazdasági állapotáról való felállítás nagy munkája kerül vala megoldásra és a városok szervezetének anyagát tartalmazó külön törvény alkotásával kezdik meg a kibontakozás munkáját és ha az alkotmány visszaállításának mindjárt a kezdet idejében törtenek intézkedés az iránt, hogy gondos és avatott kezek a magyar geniusz utmutatása mellett vessék meg a magyar emporiumok alapját.

(Folyt. köv.)

Az Emke közgyűlése.

Vasárnap délelőtt tartott Kolozsváron az Emke nepes és látogatott XVIII. évi rendes közgyűlést gróf Beldi Ákos v. b. t. t. elnök vezetése alatt. A városházán megtartott közgyűlésen különösen a 10.000 koronás József főherceg ö fensége fele nep-tanítói jutalmak ünnepies kiosztása alkalmából igen nagy számban jelentek meg az Emke tagjai.

Az elnök nagy hatást keltett beszéddel nyitotta meg, melyben hivatkozva az Emkét utóbbi időben az egyesület kebelén kívüli ért bizonyos támadásokra, figyelmeztetett arra, hogy az alakulás óta lefolyt idő alatt egy egész nemzedék esze, szíve akarata vett részt a munkában s a tisztikar és a választmány ezen nemzedék kiszolgálója s részben irányítója volt. Az Emke negyedszázados története elmondta és a folyó évi jelentés is elmondja a szükséges tudnivalót, csak arra kér mindenkit, hogy tanuljanak az ellenfeleiktől, akik a maguk dolgot eligazítják maguk között.

Az elnöki megnyitó után a szokott jegyzőkönyvhitelesítő és jelölő bizottságok küldettek ki, mire Ferencz József unitárius püspök, főrendiházi tag kért szót s mint az egyesületnek kezdetől fogva alapító s egyik legbuzgóbb választmányi tagja, meleg szavakban indítványozta, hogy az elnöki megnyitó teljes tartalommal jegyzőkönyvbe vetessek s egyben megragadta az alkalmat, hogy a választmány és a direktorium egy megbízásának tegyen eleget, melyről az elnök mit sem tud s szép beszédben méltatta Beldi Ákos gróf elnöknek az Emke szolgálatában negyedszázados érdemeit. Beszéde végén behozták a Pap Gábor festőművész kiviteleben készített, remekül sikerült olajképet, melyet az egyesület tagjai gróf Beldi

Ákos negyedszázados Emke működése emlékére öröla az Emke nagyjai arcképcsarnokába festettek.

Az évi jelentés letárgyalása után következett a József főherceg nevére tett 10.000 koronás néptanítói jutalmak kiosztása, melyhez általános feltétel volt; nemzetileg kitétt vidéken egyfolytában vagy több vidéken kitarólag legalább husz even felül teljesített elemi népiskolai tanító, tanítónői vagy óvónői eredményes szolgálat; analfabéta tanfolyamok rendezésében nagyobb eredmény felmutatása s a fentiek mellett társadalmi, népjóléti és tanügyirodalmi érdemek. Kiosztott 158 darab 50—800 koronáig menő jutalom, a melyek átvételére a tanítók egy része megjelenvén, ezekhez a közgyűlés előtt Rietly Károly r. kath. főgimnáziumi igazgató intézett emelkedő szellemű, hazafias beszédet.

A közgyűlés egyhangulag megválasztotta gróf Beldi Ákos elnöké, Merza Lajos kir. tanácsost főpénztárossá, alelnökké választották újlag Fekete Gábor v. b. t. t. kir. telótáblai elnök, gróf Bethlen Pal és Zeyk Daniel ny. főspanok, jegyzőkké, jogtanácsosokká es számvizsgá okká az eddigiek.

POLITIKAI HIREK.

Hetfőn az egész ország figyelme Arad felé fordult, a hol Tisza István gróf, a képviselőház elnöke tartotta meg be számolóját.

A függetlenségi és szocialista párt napok óta a leghallatlanabb izgatást fejtette ki, hogy Arad város ünnepét, a Tisza István gróf beszámolóját megrontsák. Plakátokon biztatták híveiket tüntetésre, sőt a szocialisták központi pártvezetőségét is sikerült mozgósítaniok, hogy egy általános sztrájk provokálásával támogassák ellenzéki szövetségeseiket. Néhány nappal azelőtt titokban lent járt a pártvezetőség egy-két vezére, akik megállapodtak a félnapos sztrájkban. A munkapárt ezzel szemben erélyes intézkedésekkel biztosította a beszámoló méltóság-teljes lefolyását. A város intelligenciája mindent megtett, hogy ez a nap országos ünnep legyen. A párt hangulata leirhatatlanul lelkes volt s ezt a lelkesedést csak fokozta a városi választásokon aratott óriási siker. Barabás és Múlek képviselők bukása viszont a koalíció tábort egészen lehangolta.

Délután háromnegyed öt órakor fejezte be Tisza István gróf beszédét. A hallgatóságot mindvégig frappáltak Tisza fejtegetései s a közönség sűrűn eljenzett és tapsolt Tisza igazságainak.

Az igazság meggyőző ereje megacélozta minden szavát, minden mondatát. A koalíciós vezér urak elnyűtt, tönkrekopott frázisai nem lesznek képesek aláaknázni az igazságnak ezt a ragyogó szavakkal, mélységes gondolatokkal megalapozott épületét. A beszámoló 53 országgyűlési képviselő vett részt.

Háboru.

A hadi szerencse váratlanul, a világ nagy meglepetésére, megfordult a harcsteren. Csatáldzásánál, ahol napok óta véres harcokban pusztítják egymást bolgárok és törökök, most a törökök jutottak győzelemhez.

A csatáldzai vonalon Derkosz és Bükjükcsekmedje között, tizenegy óran át vivott

ütközet után a török sereg elhatározó győzelmet aratott. Az éjszaka sötétjében a bolgárok a centrumon akartak bevonulni a török harczonába. — Nyolcz bolgár zászlóalj fogságba jutott. Az ütközet délutánig tartott és Nazim pasa seregei most Kavakli felé nyomulnak előre.

A bolgárok halottai megszámlálhatatlanok, 8600 katonát ejtett foglyul a török sereg és 42 ágyut zsákmányolt.

A szerb kormány megint kiterő választ adott a monarchia követeléseire Albánia és az adriai kikötők kérdésében és csak katonai operációjának befejezése után kész az ügy elintézésére. Monarchiánk és Olaszország kegytelének e magatartással szemben újabb és pedig elhatározó lépést teenni.

Ehez járul, hogy Prohászka prizrendi konzul ügyében még mindig nincs kielégítő válasz. Még az sem bizonyos, hogy nem ölte-e meg a vad szerbek Ugron István követünk ha nem is kifejezett ultimátumot, de erélyesebb felszólító jegyzéket nyújtott át tegnap Belgrádban, amire holnap már meg kell kapnia a választ, ami ha nem lesz kielégítő, a monarchiának nem marad egyéb hátra, mint hogy fegyveres lépéssel feleljen. A mozgósításról szóló hírek ma már szárnyra keltek. Eddigélé mozgósítás még nem történt, de valószínű, hogy a legközelebbi huszonnégy óra alatt el fog dőlni a mozgósítás kérdése.

Művészestély.

Folyó hó 16 án szep közönség töltötte meg a vármegyeház pompásan világitott dísztermet. Nemcsak az enyedi közönség jelentékeny része jelent meg, és bár jött volna el minden intelligens művészet kedvelő, mert amit e hangversenyen élvezhetett, ahhoz fogható a mi kis városunk közönségének a mi korunkban aligha jutott. A hangverseny hírére Kolozsvárról, Aradról, Gyulafehérvárról jöttek művészet élvezők és eljött Vajdahunyadról a két művész nemes szívű ajánlója, maga is Liszt Ferencnek tanítványa: Cséh Lászlóné urnó.

A hangversenyt a nagyenyedi dalkörzene-kara nyitotta meg Veress Gábor vezetése alatt, sűrű tapsot aratva művészi előadásával.

A két vendégművész előadása közben dr. Monay Ferenc a minorita rendtartomány titkara, legjobb egyházi szónokaink egyike fejtegette eszmegazdag szabad előadásban: a mi valódi boldogság? Méltó tetszést keltett előadása.

És most szóljunk a két ifju művészről:

Bagotai Lengyel Ernő.

A ki ezelőtt 10 évvel pusztá kíváncsiságból is meghallgatta a 8 éves „csoda gyermek”: Bagotai Lengyel Ernő hangversenyt Kolozsvárt, s most jelen volt az óltáregyesület 16-iki művészestélyen, az csodálattal párosult gyönyörűséggel alapította meg, hogy a „csodagyermek”-ből valóságos zongoravirtuóz lett, ki a magyar névnek hirt, fényt, dicsőséget szerez. A külföldi lapok egy cseppet sem nagyítottak, — de miért is nagyítottak volna, — mikor egyhangulag a Lengyel Ernő dicsőségét zengik. Már pusztá megjelenése szimpátiát keltő, s ez csak fokozódott egész este hosszu és igazán tartalmas programja során. Bethoven C-dur Sonataját elmélyedőbb előadásban ma aligha

interpretálja valaki, mint Lengyel Ernő. Próbára teszi ez a művésznek technikáját és érzését egyaránt, s hogy Lengyel e kétös feladatot miként oldotta meg, annak legfenyesebb bizonyítéka az a tapsvihar volt, melyben közönségünk kitört. Remekül választotta meg műsorát is, mert Copin: Barcaroleja, Siendy: Pière antiqueja, Paganini—Liszt: La Campanellája felváltva szolgáltatnak teret a billentyű kezelés, érzés és erő gazdagságának megmutatására. Közönségünk — méltán — egyik bámulatból es elragadtatásból a másikba esett, s mikor Schumann 35 percig tartó Carnevaljával a művész befejezte műsorát, elementáris erővel tört ki az elragadtatás, a milyenre Nagyenyed város Concert-annaleiseiben alig volt példa!

Kovási Bretán Miklós.

Egy csodás énekes, kinek közöttünk sem híre, sem neve, s aki pár perc alatt hódítja meg közönséget úgy, a hogy akarja. E pár szóval lehet talán ennek az Isten áldotta fiatal embernek tehetségét leírni. Egész műsorából kétségtelenül a „Tanhäuser“ Wolfram dalával érte el a legőszintébb sikert, mi annyira talál egyéniségéhez, hangjához, hogy ez egy dallal elindulhat a világ meghódítására és nem csalódunk, ha megjósoljuk, hogy ez a dal fogja őt egyedül méltó helyére, a m. kir. Operába eljuttatni. Általában mely hangja és a magyar hangoknál pianói mesteriek. A zart magas hangok néhol kissé reccsegők, de csakis oly ritkán, hogy a legkényesebb műértőt sem zavarhatják abban a műélvezetben, mit Bretán énekeivel egybeként nyújt. Schumann: „A két gránátos“ sával meg megdöbbenően nagyszerű produkál, s közönségünket valósággal extázisba hozta. Ha még énekbéli tudásához hozzávesszük játékbéli tehetségét, megállapíthatjuk, hogy egy vérbéli művészi pálya kezdetének voltunk kedvező reménnyel eltelt tanúi.

A zongora kísérletet Elek és Irén k. a. volt szíves művészi tökélytel játszott. Gyönyörű virágoskorral lett megtisztelve.

Nem zárhatjuk be referadunkat anélkül, hogy igaz köszönetünket ne fejezzük ki öv. U. Kovács Józsefné oltáregyleti elnöknőnek áldozatkész buzgalmaért, mellyel e két kiváló ifjú művész megjelenését lehetővé tette s ezzel közönségünket egy feledhetetlen műélvezetben részesítette, valamint dr. Inczedy-Joksmán Ödönnek, vármegyénk művészi tehetséggel megáldott főjegyzőjének, ki buzgó rendezésével segítette elő e szép hangversenyt.

HIREK.

— **Bagotai Lengyel Ernő és Kovási Bretán Miklós,** kiknek fényes művészi hatású hangversenyéről külön cikkben emléksünk meg, a művésztet után kevés ideig maradhattak körünkben. Lengyel Ernő már az előadás éjjelén Esztergomba utazott hangversenyre s onnan pedig Berlinbe, Bretán Miklós Bukarestbe kapott meghívást és valószínűleg a költői lelkű Carmen Sylva román királyné és udvara előtt lesz alkalma bemutatkozásra.

— **Az erdélyi kath. egyházmegyét** súlyos veszteség érte. Gyulafehérvárt pénteken d. u. temették a várbeli ősi katedrális sirboltjába a 15-ön hosszas betegség után

elhunyt Fábrián Sándor székeskáptalani nagy prépost, egeresi címzetes apátot, kinek halálával az erdélyi kath. egyház egyik legmarkánsabb egyéniségét veszítette el. A közéletünkben is szereplő főpap a becsi Pazmaneumban kitűnő sikerrel végzett tanulmányai befejezte után a tanári pályára lépett és aránylag fiatalon került a fehérvári gimnázium igazgatói székébe, melyet e minőségben évtizeden át erős és biztos kézzel vezetett. Később kanonokká, majd préposttá neveztetven ki, közéletünkben úgy politikai, miut gazdasági terep tevékeny részt vett.

— **A nagyenyedi Oltáregyesület** e hó 29-én (vasárnap) délelőtt 11 órakor tartja ez évi közgyűlést a városháza közgyűlési termében, amelyre az összes tagokat meghívjuk. Öv. U. Kovács Józsefné, elnök. Dr. Müller Jeróné, o. e. titkar.

— **Bimbóhullás.** Csaplár Aladár tanítóképző-intézeti tanár és neje Lóte Melinda négy hónapos Elluskájuk e hó 19-én reggel elhunyt.

— **Műsoros táncszestély.** A függetlenségi 48-as kör e hó 23-án este 8 órakor a régi városház báltermében műsoros táncszestélyt rendez. A műsor felolvasásból, szavalatból, zeneszámokból és mozgófényképekkel fog állani. Belépőjegy 1 kor. 60 fil. Diakjegy 1 kor.

— **Egyszerűsítik az ajánlott levelek átvételét.** A postaigazgatóság egyszerűsíteni kívánja az ajánlott levelek átvételének módját. A tervek szerint az ajánlott leveleket a jövőben nemcsak a címzett, de annak szűkebb háznépe, minden meghatalmazás nélkül veheti majd át. Ugyan ez áll majd a negyven korona alatt levő utánvételi összegekre is.

— **Vonatkisiklás.** A torda-abrubbányai vasuton megint kisiklás történt. A mult hétfőn reggel 4 órakor Alsószolcsaváról Tordára indított vonat Felsőaklósnál sziklaomlás miatt kisiklott. A lezuhanó sziklatömeg a mozdonyt a pályáról az országútra lökte, mely az elejével lefelé esett és függőlegesen maradt. Az utána következő podgyaszokcsit magával rántotta, de ez már a hátsófelele a pályán keresztbe fordulva fönnmaradt. A mozdonyvezető és a fűtő a géppel együtt az országútra estek és szerencsére egyiknek sem történt semmi baja. Az utasok és személyzet közül senki sem sérült meg. Forgalmi akadály nem volt, leszámítva a késést; mert a podgyaszokcsit helyretettek s a mozdonyt az országúton hagyták. Felsőaklósnál ez már a harmadik vonat-kisiklás. A pálya kanyarulatát kell sürgősen javítani.

— Vigyázatlanságból emberhalál.

A fegyver gondatlan kezelésének s a fegyverrel való trefalkozásnak ismét áldozata van. Gyulafehérvárt a Springer-fele vinczellér házban dolgozó munkások közül Bárb Györggy a Miklósé elővette a vinczellér töltött fegyverét s azt a saját mellének irányította; majd egy másik munkás közbeiktására, hogy tegye a vállához, a vállához kapta, miközben a fegyver elsült s a golyó a vele szemben levő Bárb Györggy a Sándorét szájba találta, hogy az menten élettelenül került el. A tettes rémületben megszökött, de már másnap édesapjával a rendőrségen jelentkezett, a honnan kihallgatás után az ügyészséghez kísérték át.

IRODALOM.

Kincses Kalendárium 1913.

A várva-vart tanácsadó, az intim jóbarát, bajaink tudója, tudatlanságunk bölcs oktatója megérkezett. Jöttet kíváncsian lestük: a Kincses Kalendárium évről-évre oly nagy haladást, tökéletesedést, gazdagodást mutat, hogy kételkednünk kellett, vajjon az 1913-as megint jobb lesz-e elődjénél, mert erre a rekordra vállalkoznia nem csekély feladat volt. De kétsegünk eloszlott. Az új kalendárium azt bizonyítja, hogy a szerkesztő ebersegenek, gondjának, leleményének, folytonos tanulásának sikerült a legjobbnál is még egy fokkal jobbat produkálnia.

Valamikor, nem is olyan régen, valahol, nem is olyan messze tőlünk, a naptár volt a könyv. Az egyedüli, a kizárólagos. És ebben a könyvben volt egy kurta kalendáriumi rész, időjósítás, néhány rossz novella, százesztendő adomák. Ezek az adomákon hízta és mulattak derék eleink. Egymásnak vidám torokon föltaláltak, néha százszor is elismeteltek és századszorra éppen olyan széles kedvvel, józúen kacagtak a löcsei agg vicezekben, mint a mikor azon frissiben kaptak.

Haladásunknak érdekes mérföldjelzője ez a mostani naptár, a melyet a szó legjobb értelmében moderanek nevezhetünk. Még a külsejen, a nyomásán, a formáján is megmutatkozik a szakítás a patriarkális idők kezdetlegességével és korunk mozgató erejének, a gazdasági világfőfogásnak uralma. Ez a könyv olesó, tartós, tisztán nyomott, csaknem hatszáz lapra terjed, csinosan be van kötve és — két koronába kerül.

Mit vásárol az, a ki ezt a két koronát kiadja? Nem egy könyvet, hanem egy egész könyvtárat, a melyben összesítve megtalálja mindazt, a mi napjainkat izgatja, foglalkoztatja, a mi korunk műveltségének elengedhetetlen tartozéka. A Kincses friss, modern, aktuális. De ilyenek — nem mondhatunk róla egyebet — miudent tud.

Maga a kalendáriumi rész is már egész tudomány. A ki alaposan végigtanulmányozza, az tisztában lesz az alkalmazott csillagászat legfőbb princípiumaival és közben elsajátított egész csomó becses gyakorlati ismeretet. Kitűnő gonddal van összeállítva az év története.

A mult év legkimagaslóbb nemzetközi eseménye az olasz-török háború. Az olvasó, aki belefáradt abba, hogy napról-napra figyelemmel kövesse az újságok híradásait a háború érdekes és izgalmas fordulóiról, megtalálja ebben a könyvben az egész hadjárat pragmatikus, összefüggő, pompásan megírt történetét az előzményektől a svájci béketárgyalásokig, tehát a dráma szerencsés befejezéséig.

Mi érdekli ma a legerősebben modern embert a technika csodái közül? A repülésnek immár megoldott problémája, a Kincses Kalendárium nagyszerű cikkelyt szentel az aviatikának és pompás képekben mutatja be a repülőgép legfőbb típusait. Azzal, hogy az 1911—12. év aviatikai eseményeit felsorolja, egyuttal elkíséri ezt a bámulatos emberi alkotást fejlődésének legvégső, legtökéletesebb fokáig.

Van egy fejezete, nyomban ez után, a mely magyar költőkről és írókról szól írásban és képből. A jelen tetőpontjáról visszavisz a magyar multba, technika helyett a szellem elvontabb alkotásait méltatja. Nagyon ked-

ves és formás az a cikk is, amely az állapotoknak a művészetekben való szerepeltesét mutatja be néhány jól sikerült ábrában és egy ügyesen összefoglaló szövegben. Jéka legendás Csittvári Krónikájának teljes szövegét találó magyarázatokkal közli lelkes és ábrándos diákjainknak bizonyára nagy öröme.

Még mindig a szellemi tudományok körében időzik Kalendáriumunk az 1849-i debreczeni országgyűlés hiteles történetének előadásával. Ez a dolgozat becses szolgálatot tesz nemcsak azzal, hogy szeles körökben terjeszt el megbízható történelmi ismereteket, hanem még inkább azzal, hogy nehezen hozzáférhető, régi újságokban levéltárakban, országgyűlési naplókban lappangó adatokat hoz a nyilvánosság napvilágára. A nagyterjedelmű értekezés, amely az április 14-i drámát oly megkapó erővel adja elő, a könyvnek egyik legértékesebb, legoszloposabb darabja.

A magyar mult művelődéstörténetébe vezet vissza az a gondosan illusztrált cikk is, amely a régi magyar kalendáriumokat mutatja be, köztük a csaknem kétszázévesendős komáromit, a szatizzenhárom éves kolozsvárit. Ugyanebbe a körbe tartozik a Budapest építőművészeti régiségeiről szóló munka, amely a lázasan épülő nagyváros eltűnő történeti maradványait igen szép és tiszta képen szemlélteti. Idevág a jászok és kunok híres néperől írott krónika is s a szabad királyi városok kiváltságainak ismertetése.

Jut hely a természettudományoknak, a medikának, a kertészetnek, a színpadi művészetnek, de Hogarth, a nagy angol szatirikus festő művészetének is. Erre a kis műtörténeti tanulmányra külön szeretném felhívni az olvasó figyelmét: valóságos mintája ez annak, hogyan lehet népszerűsíteni az érdeklődésünkön túl távolos tárgyakat is, az előadás folyamatossága, élénksége, lendülete által. Csupa friss szín, melegség, jóleső elmerengés régi nehéz idők uttörő hőseinek elfakult alakjain.

Az olasz-török háború méltó másaként a stocholmi békes háborúnak, az Olimpiásznak is kimerítő és érdekléző történetet kapjuk több mint másfél sűrűn nyomtatott iver, amely tele van szórva a legszebb és legjellemzőbb képekkel.

Még csak egy kulturtörténeti tanulmányról hadd szóljunk: A könyvtárak történetét dolgozta föl valaki itt anyai gondnal, avatottsággal, tárgya iránti lelkesedéssel, amely megannyi akadémiai értekezésben hiába keresnénk. A jelenkor kulturájának nagyhatású dokumentuma ez a dolgozat, amely a világ legelső könyvtárainak keletkezése történetét elbeszélve, megjelöli nemzetünk helyét is az e nemű kulturalkotások megteremtőinek sorában.

Mint hatalmas záróakkord fejezi be a nagyobb cikkeket ez az összefoglaló munka. Természetes, hogy ez a mi tájékoztatónk itt nem teljes. Megannyi becses és elolvasásra méltó dolgot még ezim szerint sem említhetünk föl. De a ki a könyvet megveszi, meg fogja találni benne ezeket is. És mindenki meg fogja találni a Kínéses Kalendáriumban azt, a mit keres, a mire aggodalmai,

sorongattatása, köznapi gondjai vagy ideális tudásvágya közben feleletet vár. Kerdezzetek és felelni fog nektek. Zörgessetek kínéses háznak ajtaján és megnyitják nektek.

4577—1912. sz.

Pályázati hirdetmény.

Alsó-Fehér vármegyében a kisenyedi járásban a koczai körjegyzőségben lemondás következtében megüresedett **segédjegyzői** állásra pályázatot hirdetnek.

A javadalmazás évi 1000 korona.
A jegyzői minősítést, az eddigi alkalmazást és életkort igazoló okmányokkal felszerelt kéresek hozzám f. év december 10-ig benyújtandók.

A választást később fogom kitűzni.
Kisenyedi járás főszolgabírája.
Vizakna, 1912. évi november hó 13-án.

339 2—3— Szabó Lajos, főszolgabíró.

Egy nagy szoba

külön bejárat, esetleg butorozva (világítás és fűtéssel) **azonnal kiadó** Kovács Gyula-utczában épült új házban. Értekezhetni: **Bresztowszky Károly**, vagy **Földes Ede** úrnál.

Eladó birtok.

Csongva községben (Alsó-Fehér m.) Marosujvártól 2 kilométerre, egy **400 holdas birtok 7 hold ujonan beállított, fajszerűvel** és a faluban levő **4 holdas szép uralakással eladó** Értekezhetni a tulajdonossal Csongva u. p. Marosujvár. 336 2—10

Elsőrangú szabás és munka!

Értesítés!

Van szerencsém! tisztelettel becses figyelmét a városi és vidéki úri közönségnek felhívni, hogy külföldi utamról haza érkeztem, melyen bevasárlásaimat eszközöltem.

Elvállalok a legújabb divat szerint legkényesebb igényeknek megfelelő felső kabátokat, szalonöltönyöket, angol, sacó és skót öltönyöket.

Angol öltönyöket már 60 kor. feljebb is, kedvező fizetési feltételek mellett is.

Dus választék őszi és téli angol, francia és hazai szövetekben, melyekből állandó nagy raktárt tartok.

N. é. úri közönség nagybecsű pártfogását kérve,

vagyok alázatos szolgája

GERŐ L., úri szabó.

254 14— Nagyenyed, Főtér.

Gyászruhákat 24 óra alatt készítek!

Üzlet-áthelyezés.

Tisztelettel értesítem a helyi és vidéki nagyérdemű közönséget, hogy **fűszer, festék, liszt, rövid, gyapotáru és ásványvíz üzletemet november hó 10-én áthelyezem Főtér 29. szám alá**, a Tigris vendéglő sarok helyiségébe.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását jövőre is kérve,

tisztelettel

Harmath Miklós,

326 4— kereskedő.

Az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság“

nagyenyedi ügynöksége ez uton értesíti az érdeklődő közönséget, hogy a biztosítás összes ágaira (élettűz, jég és betörés) vonatkozó díjfizetések **Földes Ede** úr könyvkereskedésében eszkozlendők. Ugyanott a biztosításokra vonatkozó összes felvilágosítás okmegtudhatók.

Első Magyar Általános Biztosító Társaság nagyenyedi ügynöksége.

Csak azoknak a cigarettázóknak, akik egészségükre való tekintettel nem szíjnak naponta 1-2 fillérről többet kiadni:

Clubspecialité

120 lap 20 fillér
70 " 12 "
1 doboz (100) hüvely 70 "

Orvosi tanácsra a hüvelykecske és lapocskák bronch- és szennyosítás valamint szíradékjuggnevezett Ambrojnélkül vannak, de minden lapocskában és hüvelyben benne van viznyomással a védjegy "a gyáros aláírása, Modano"

Főraktár: **CIRNER J. JÓZSEF** dohány nagy és különlegességi árudájában. 335 1—15

MŰTRÁGYÁT (16% kálimsuperphosphat)
állandóan raktáron tart **WINKLER JÁNOS, Nagyenyeden.**

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.